

vredne nesloge in sebične nemarnosti izkopljemo, starega gnjilega oportunistva, kakor mladega po „Tagblattu“ smrdečega pasjeverstva se otresemo in solidarno z vrlimi Čehi na edinopravi, napredni, katoliški podlagi (kar se posebej nas Slovencev tiče) v zedinjeni Sloveniji si pravice, sreče, miru, pokoja in blagostanja iščemo.

Polde! Le se posmehuj, kolikor Ti je drago, in moje ideje imenuj prazne sanjarije; toda pride čas, in morda je vže blizo (direktne volitve), ko se bomo z drugimi Slovani, če Bog dá (in se naši poslanci spet strahopetno ne pooportunijo) tudi mi Slovenci iz sedanjega mrtvila predramili ter nemškim in nemčurskim kulturonosnim Slavojedom v dejanji pokazali, da res tudi mi Slovenci napredek in svobodo ljubimo in se umemo kot pravi svobodoljubi tudi tiste nemčurske nesnage osvoboditi, ki je tako kanibalsko „liberalna“, da nas hoče na naše stroške pozobati, da bi potem na poteptani Sloveniji svojo glorio nemške zedinjene države zidati in svoj nemški jezik čez naše grobove do Adrije stezati mogla.

Pa če Bog dá in sreča junaška, bomo račun zmešali tej „liberalni“ zaroti in vsakemu, ki ž njo drži.

Naj se ves svet zoperstavi,

Narodu pravice davi,

I kovati ga želi:

Slave zora bo svetila,

Zob verige razdrobila,

Večna bo Slovencev čast!

A. D. Pivčanin.

Nove knjige.

* „Zur Reform der theologischen Studien in Oesterreich“ — je imé nemški knjigi, ki jo je vredništvu poslala Moserjeva knjigarnica v Gradcu s prošnjo, naj bi jo tudi „Novice“ svojim bralcem naznanile in priporočile, če se skladajo z načeli njenimi.

„Novicam“ sicer ni namen niti navada pečati se z rečmi čisto teologičnimi, a vendar ne morejo si kaj, da ne bi vstregle prijazni želji; vsaj, kakor svoje dni „konstitucionalno društvo“ v Ljubljani, tako se je zagrizla novejši čas tudi Dunajska „Presse“ v ta teologični predmet. Omenjena knjiga pa se bojuje proti „Pressi“ in tistemu liberalnemu centralizmu sploh, kateri vse sile napenja, da bi podjarmil in zadušil vse prosto gibanje bodi si na narodnem, bodi si na cerkvenem polji; in že zato pozdravljamo gori imenovano knjigo ko „naše gore list“ ter jej kličemo: dobro došla!

Poglaviti namen tej knjigi je, slehernemu, ki je zmožen in ima voljo videti pravo, pred oči staviti silni propad, v kterega bi bogoslovje in cerkev sploh morala pogrezniti reforma po taki poti, ki jo kaže in vsiluje liberalizem zlasti v spisih: „Monografie“ in „Votum“ v „Pressi“, zraven pa tudi pokazati pravo pot, po kateri se ta reforma, kolikor je je treba, da in ima doseči. V ta namen zavračuje najpred neimenovani pisatelj (prof. dr. Stanonik v Gradcu, ki ga ponosno med svoje rojake šteje) tisto liberalno načelo, po kterem gre državnemu zboru, postave kovati tudi o reformi bogoslovskih šol. Predrznost tega zahtevanja, ki je v kaj lepem soglasji z moderno frazo „die Wissenschaft und ihre Lehre ist frei“, pojasnuje pisatelj izvrstno med drugim tudi s tem, da, ko se je v Schmerlingovem državnem zboru spraval na dnevni red predlog o reformi gimnazijskih šol, je celó Bonitz s svojimi družniki vred takemu početju nasproti povdarjal načelo, da zbor nima pravice, vtikati se v taka prašanja, ampak zvedencem in strokovnjakom (Fachmännern) prepu-

ščati v tacih rečéh besedo. In čujte! tadanji državni zbor je temu pritrdil; kajti on se ni še za tako „vsega-vedočega“ čislal kakor dandanašnji. Potem pobija pisatelj očitanja, s kterimi liberalizem napada bogoslovške šole, seminišča, profesorje in duhovsko cislajtansko v obče, s tolikim, tako zdatnim in zmagovitim orožjem, ki mu ga ponuja zdrava pamet, zgodovina, splošna skušnja, zlasti pa skušnja slovečih v vseučilišnem šolstvu na Nemškem izvedenih mož, da živo obžalujemo, da oziroma na „Novicam“ omejeni prostor nam ni mogoče, bralcem kaj več ponuditi iz obilnega, učenega in jako zanimivega zaklada, ki ga je pisatelj na 144 stranéh svoje knjige nakopičil. — Da tudi bi knjiga v sedanjih okoliščinah, v kterih kaj malo ali nič ne veljajo razlogi, naj so še tako temeljiti, ne dosegla svojega pred omenjenega namena, vendar bode ohranila gotovo sebi neovrželjivo vrednost, svojemu pisatelju pa časten spomin. In zato jo živo priporočamo ne samo duhovščini, temuč tudi vsem izobraženim bralcem. Cena knjigi je 90 kr.

* Statističnega poročila trgovsko-obrtnijske zbornice v Ljubljani o trgovini, obrtniji in prometu na Kranjskem za 1870. leto 2. del je ravnokar prišel na svetlo (z dodano tudi nemško besedo). Cela obširna knjiga šteje 26 pôl.

Kar smo že v naznanilu 1. dela lani rekli, to ponavljamo pri ogledu 2. dela, da je očitno veliki trud zborničnega tajnika gosp. Jan. Murnika, po kterem le se je moglo izvršiti statistično to poročilo, kajti ni zadosti, da si pisatelj osnuje načrt o tem, kaj naj pride v tako knjigo, ampak treba dobiti tudi od mnogo strani gradivo, ki se ne dá iz glave napisati, ampak mora biti tako, da se opira na dejanske razmere. Kako skopi pa so mnogi trgovci, obrtniki, rudarji in drugi o razodetji tacih poročil, to najbolje vé vsak, kdor je gradiva iskal za tako statistiko. Skor vsacemu, ki se naprosi za take date, tiči za hrptom domišljeni strah „večega davka“. Gledé na te zapreke ne bo tedaj noben izvedenec popolnosti zahteval od statističnega poročila, pa v tem tudi razlog našel, ako ni vse do pičice resnično. — V „dodatku“ se nahajajo vsi dobrodelni in izobraževalni zavodi, vse znatne, obrtnijske in umetniške družbe in pa šole, nektere bolj obširno, večidel pa na kratko opisane. — Iz tega posnetka je očitno, da je mnogo zanimivega in podučnega berila v tej knjigi, s katero je trgovsko-obrtnijska zbornica naša zadostila nalogi po svojih pravilih. — Kar se tiče jezika slovenskega, radi mu priznavamo, da je čeden pa tudi lahko razumljiv, čeravno se je moral boriti z mnogimi tehničnimi izrazi na mnogovrstnem polji, ktero obdeluje ta knjiga.

* Metelko v slovenskem slovstvu — „Jezičnika“ X. leto, spisal J. Marn, natisnil in založil Rudolf Milic v Ljubljani — se imenuje knjižica, ki nam kaže neumrlega slovničarja slovenskega v njegovem delovanji in mnogovrstnih dotikah, gotovo jako zanimivih, kajti rajni Metelko je živel v oni dobi, ko bilo je treba še celino kopati milemu našemu jeziku. Učeni pisatelj slovstvenega životopisa Metelkovega kaže na vsaki strani, kako marljivo je zasledoval skor vsako stopinjo možá, o kterem je Slomšek po pravici rekel, da je „do svoje sive starosti delal kakti naš drugi Dobrovski“, in kar vé povedati o njem, pripoveduje tako mikavno, da nikoli ni suhoparno, dolgočasno. Škoda, da predgovor in sklep prinese še le XI. leto „Jezičnika“ in da Metelko ni vés v eni knjigi. — Vsem prijatlom slovenskega jezika tedaj, ki bi radi razgled dobili po slovenskem polji onega časa, ko se je jezik naš razvijati

začel, in ki nimajo „Učiteljskega Tovarša“, po katerem je natisnjena ta knjižica, priporočamo jo z zagotovilom, da si ž njo obogatijo knjigarno svojo.

Mnogovrstne novice.

* *Oporoka* nedavno umrle stare cesarice Karoline Avguste je zopet živa priča njenega usmiljenega srca. Naj iz testamenta njenega naznanimo nektera darila: usmiljenim sestram na Dunaji 30.000 gold., — šolskim sestram na Dunaji 40.000 gold., — delalskim šolam na Dunaji 5000 gold., — otroškim varovalnicam na Dunaji 12.000 gl., — varovalski otrošnici v Badenu 1000 gl. itd.

* *O deklici z dvema glavama*, ki tako lepo peti zna, da si je pridobila ime „dvojavnega slavčeka“, pripoveduje se po časnikih toliko, da tudi mi moramo svojim bralcem nekoliko povedati o tej redki prikazni. Kar jim pa povemo, so besede slavnega zdravnika dr. Virhov-a v Berlinu, ne tedaj kaka prazna pravlica. Dr. Virhov pravi, da svet ne pomni še takega človeka in da ga morebiti v tisoč letih ne bode. Ta deklica je 8. otrôk zakonskih starišev, ki imajo 22 otrôk. Iz dvojnega hrbtnanca odzgoraj se kažeta dve glavi, spodej pa sta dva hrbtnanca zraščena le v enega. Nog imata čvetero čedno izraščenih. Srčno in žilno bitje je pri vsaki drugače; opravila želodca, čev itd. pa so enaka obema. Glasovita skupaj zraščena brata Siameška, o katerih se je nekdanj veliko govorilo in pisalo, bila sta le s hrustančnim zvezkom vkup zraščena, bila sta majhna in po obrazih grda, okorna; „dvojavni slavček“ pa ste lepi, živahni, bistroumni, prijazni sestrici, ki se v vsem jako spodobno obnašate. V Berlinu je bilo med pravoznanci mnogo razgovora o tem: ali more v smislu postave ta stvar za eno osebo ali za dve osebi veljati, ali more vsaka za se pogodbe sklepati, oporoko (testament) narediti ali ne, ali bi se smela zapreti, če bi ena kaj pregrešila, ker bi potem tudi druga nedolžna morala kazni trpeti. Od gori imenovanih Siameških bratov je znano, da sta bila oženjena in da je vsak svojo ženo imel.

* 19. sveč. je preteklo 400 let, kar se je rodil slavnikanonik Poljak Kopernikus, čegar učenost, zlasti v zvezdoslovji, slovi po svetu tako, da ga po pravici velikega imenuje; on še le temeljito je dokazal, kako se na nebu sučejo vse stvari, — da solnce je središče svetá, okoli kterega se zemlja in vsi drugi planeti sučejo. On je razjasnil pravo sistemo svetá. V Krakovi na Poljskem so mu postavili spominek z napisom iz sv. pisma: „Sta sol, ne moveare!“ (Solnce stoj, ne suči se!) Po pravici so tedaj Slovani ponosni na takega rojaka in kakor v Krakovi in drugod na Poljskem je tudi Poljsko-akademično društvo „Ognisko“ na Dunaji slovesno obhajalo 19. svečana spomin 400letnice Kopernikove. Da so Nemci zavidni Slovanom za takega učenjaka, to je že stara pesem, in sopet pri tej priliki so pisarili toliko neslanega, kolikor ga le oholi Nemecc napisati more. Sram jih je menda bilo, da so oni pozabili na 400letnico.

Naši dopisi.

Iz Trsta 2. marcija. (Pri telegrafskem vodstvu v Trstu) se 1. aprila prične poduk iz telegrafije in bode trajal tri mesece. Prošnje za sprejem se imajo vložiti do 20. aprila. Pogoji so enaki onim, kateri so bili omenjeni v „Novicah“ lansko leto meseca septembra.

Fr. Cegnar.

Iz Senožec 28. sveč. (Naše mesečne sejme), ktere „Pratika“ in koledarji kažejo, nam je veleslavna deželna vlada na 11. dan vsacega dotičnih mesecev preložiti

dovolila, in če spada sejmski, namreč 11. dan meseca, na kako nedeljo ali praznik, stopi sejm v prvi delavnik nazaj, zato ker je na 12. vsacega meseca sejm v bližnji Sežani.

Prijazno vabimo kupce in prodajalce na te naše sejme s pristavkom, da je za letošnje leto vsaki prodajalec od štantnine prost, in da so ti sejm tistim sejmarmem jako pri rokah, kateri tudi Sežanske sejme obiskujejo. Občinski odbor.

Iz Senožec 28. sveč. (Odgovor dopisu iz Notranjskega v poslednjih „Novicah“.) Ovi dopis nam ni iz nenade došel, kajti precej po dohodu bika, ko so nekteri Podnanoski matadorji njega in njegovo prebivališče ogledali, smo čuli govor, da je bik sicer lep, le njegov hlev je premajhen in tacega več. Da se pa resnica prav spozná, treba je čuti dva zvoná. Podnanoskemu zvoncu odgovarja Senožeški tako-le: Ni res, da je bilo rejniku bika od sl. c. kr. kmetijske družbe naročeno, da ga do spomladi ne sme spuščati; zakaj pa ste Vi gospod Podnanoski svojo kravo k njemu prignali, če ste ovo prepoved znali? — Tudi to je le izmišljija dopisnikova, da je bikec nad 90krat že spuščen bil, kajti danes 28. svečana kaže dotični zapisnik komaj 31 števiik, oziroma krav, za dobo od 14. grudnia 1872. do danes. Da je več krav dognanih bilo, do 3, tudi 4 kak dan, to je istina, a na moje povelje se mu je do sedaj le po ena na dan dovolila. Hlev Šturmov tudi ni tako reven kakor ga popisujete. Kaj pomagajo velikanski pa prazni hlevi? V Šturmovem hlevu je zraven bika še 6 dobro rejenih goved, in stari pregovor veli, „da prešički se ne sodijo po koritih niti po hlevu“, — ravno taka je tudi z našim dobro rejenim, lepim in čvrstim Muricodolcem, za kojega smo sl. c. kr. kmetijski družbi čez vse hvaležni. Če bi pa ona meni ne verjela, da je z našim bikom taka, naj se po družih neenostanskih potih prepričati blagovoli. Ko bi bili Vi, gospod dopisnik, s prošnjo tolikih vrstic, kakor jih neupravičeni Vaš dopis ima, slavno c. k. kmetijsko družbo Kranjsko ob dotičnem času počastili, gotovo bi bili tudi enega Muricodolčeka dobili, katerega Vaša okolica v resnici potrebuje, in meni bi potem ne bilo treba s tem odgovorom druzega časa tratiti. Jož. Zelen.

Iz Postojne 3. marcija. — „Beseda“ v čitalnici naši na predpustno nedeljo izvršila se je prav dobro. Kazališčina igra „Suknjo doli“ izbudila je mnogo smeha, ker se je predstavljala prav dobro. Iskazali so se naši diletantje tudi to pot kot izvrstne in popolnoma vtrjene moči. Le zaslužena je tedaj bila pohvala, ki jim je donela od vseh strani prepolne dvorane domačega in vnanjega ljudstva, dasiravno vreme ni bilo ugodno. To pa zopet dejansko dokazuje, da so kazališčine igre našemu ljudstvu jako priljubljene, s kterimi mu bode čitalnica gotovo in rada spet vstregla. — Po besedi je bil ples, ki je trajal do ranega dne. — Tudi na pustni večer je bil v čitalnici ples z maškerado, pri kateri se je odlikovalo mnogo prav ličnih mask.

Iz Vipavske doline 24. sveč. (Vprašanje.) Kako neki se to strinja, da vžitinskega davka zakúpstvo v Ljubljani je vzelo moža v svojo službo, kateri je bil iz dobre c. kr. finančne službe odstranjen zato, ker so mu postavne takse pri kuhanji žganja v naši dolini premajhne bile?!

Iz Krške okolice 28. sveč. — Tudi naš c. k. okrajni glavar grof Chorinsky je stopil v vrsto Fladungovo, pa ga še prekosil. Razposlal je po okraji našem enak razglas zarad podpisov prošnje do presvitlega cesarja, da bi v modrosti svoji odvrniti blagovolil direktne volitve, kakor je Fladungov bil, ki so ga „Novice“ razglasile. V tem razglasu on žuga s kaznijo vsem, ki podpišejo ono prošnjo, rekši, da je to